

Povezovalni vpliv supervizijskih srečanj v strokovnem kolektivu

Larisa Senekovič, prof. slov. in ped., svetovalna delavka, Vrtec Ivana Glinška Maribor

V prispevku predstavljam pomen supervizijskih srečanj v Vrtcu Ivana Glinška Maribor, kjer sem zaposlena kot svetovalna delavka. Namen supervizijskih srečanj je povezati strokovne delavce, ustvarjati sodelovalne odnose, ki pripomorejo k osebni rasti in zadovoljstvu. Srečanja omogočajo tudi širjenje znanj ter izmenjavo izkušenj. V prvem delu navajam razloge za uvedbo srečanj. Strokovni delavci vrtca se namreč srečujejo z zahtevnimi situacijami, in sicer zaradi vključevanja čedalje več otrok, katerih materni jezik ni slovenščina, otrok s posebnimi potrebami, slabših prostorskih pogojev in sodelovanja z »zahtevnejšimi« starši. V drugem delu predstavljam primer supervizijskega srečanja v praksi. Evalvacija po opravljenih srečanjih je pokazala, da smo s supervizijo uresničili zadane cilje.

Ključni pojmi: supervizija, svetovalno delo, sodelovalni odnosi, osebna rast.

Vrtec Ivana Glinška je eden večjih vrtcev v Sloveniji, saj v letošnjem šolskem letu obsega kar 36 oddelkov na 6 enotah, ki so locirane v centru mesta Maribor. Vključenih je čez 500 otrok. Zaposlenih je več kot 90 strokovnih delavcev – vzgojiteljev in pomočnikov predšolskih otrok.

Razlogi za uvedbo supervizijskih srečanj

Supervizijska srečanja sem načrtovala z namenom izboljšanja povezanosti strokovnega kolektiva, za krepitev sodelovalnih odnosov, ustvarjanje medsebojnega zaupanja in pomoči ter spodbujanje pozitivne delovne klime. Prav tako sem želela srečanja obogatiti s spodbudnimi temami za razširitev obzorij in znanja strokovnih delavcev. Supervizija je omogočila izmenjavo dobre prakse, izkušenj ter strokovno podporo med zaposlenimi. Srečanja so izboljšala tudi sodelovanje svetovalne službe s strokovnimi delavci, prav tako so omogočala vpogled v stiske, potrebe in odnose vzgojiteljev in pomočnikov.

Svetovalna delavka sem pred uvedbo supervizijskih srečanj naredila analizo stanja v našem vrtcu, kjer sem ugotavljala, da je strokovni kader v večini zelo obremenjen. V nadaljevanju naštevam poglobljene vzroke za to:

1. Vključevanje otrok, katerih materni jezik ni slovenščina

Mestni vrtec se že dlje časa sooča s specifično populacijo otrok. V primerjavi z okoliškimi podeželskimi vrtci je bistveno večji delež otrok priseljencev (zlasti bosanske, albanske, romske in v zadnjem času ukrajinske narodnosti), posamezni otroci prihajajo tudi iz bolj oddaljenih kultur (Eritreje, Filipinov, Sirije), kar prinaša več izzivov zaradi slabega razumevanja slovenskega jezika. Prihaja tudi do vzgojnih razlik, saj

imajo drugi narodi drugačne vzgojne pristope, kulturo, navade ipd. Imamo nekaj oddelkov, kjer slovenskih otrok sploh ni vključenih ali jih je zelo malo. V številnih oddelkih je več kot polovica otrok tuje govorečih. Tudi starši (zlasti matere) slovenski jezik slabo poznajo in je zato komunikacija z vzgojitelji otežena.

Delo s temi otroci je zahtevno, saj ne zmorejo slediti vzgojnemu programom oddelka (še zlasti v 2. starostnem obdobju). Ker otroci ne razumejo slovenskega jezika, se začnejo dolgočasiti in posledično postanejo moteči za ostale otroke. Vzgojitelji si pomagajo z angleščino ali z osnovnimi besedami iz otrokovega materne jezika ter s slikovnim gradivom, vendar je to pri oddelkih z vključenimi do 24 otroki zelo zahtevno.

Novi Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o normativih za opravljanje dejavnosti predšolske vzgoje izboljšuje to situacijo z naslednjimi določbami:

- Nov normativ predvideva sistematizacijo vzgojitelja predšolskih otrok za polovični delovni čas, ko je v oddelkih 2. starostnega obdobja polovica ali več otrok tujcev oz. njihov materni jezik ni slovenščina.
- Določeno je novo merilo za oblikovanje oddelka 2. starostnega obdobja, v katerega so vključeni najmanj trije romski otroci oz. trije otroci, katerih materni jezik ni slovenščina, in sicer je lahko v oddelku največ 19 otrok.

2. Večanje števila integriranih otrok s posebnimi potrebami

Dodatno so strokovni delavci obremenjeni z vedno večjim številom otrok s posebnimi potrebami. Posebej veliko teh otrok je v skupinah pred vstopom v šolo. Praviloma vsi oddelki v starostni skupini 5-6 let vključujejo dva do tri otroke s posebnimi potrebami. Delo s temi otroci vključuje več naporov, prilagoditev, pozornosti in veliko individualnega pristopa.

V zadnjem času se večja število zaposlenih spremljevalcev otrok s posebnimi potrebami, ki so tem otrokom sicer v veliko pomoč in podporo, vendar pa je za strokovno delo z otrokom še vedno zadolžen vzgojitelj, ki je dolžan spremljevalca strokovno voditi in usmerjati ter ga umeščati v vzgojno-izobraževalno delo.

Otroci s posebnimi potrebami imajo zagotovljeno tudi dodatno strokovno pomoč ustreznih izvajalcev oz. vzgojiteljev za zgodnjo obravnavo (specialnih pedagogov, logopedov, surdopedagogov ipd.) v obsegu ene do dveh ur tedensko. Vzgojitelj mora vzgojno delo prilagajati tudi urniku DSP izvajalcev.

Zgoraj omenjeni novi pravilnik določa, da se v primeru, ko sta v oddelku vključena več kot dva otroka s posebnimi potrebami, za vsakega otroka s posebnimi potrebami zniža normativ za enega otroka; če znižanje normativa ni mogoče (med šolskim letom), se v oddelku vključi spremljevalca za 4 ure dnevno.

3. Slabši prostorski pogoji

Vrtec sestavlja 6 enot v 8 zgradbah, ki so praviloma starejše, ena enota je v prostorih stare vile. Večina zgradb je potrebnih obnove. Največje težave se pojavljajo zaradi slabše dostopnosti oddelkov zaradi stopnic, ki vodijo do oddelkov ali do igrišč – kar povzroča veliko dodatnega fizičnega napora vzgojiteljev pri oddelkih 1. starostnega obdobja. Površine igralnic in igrišč so premajhne. Večina enot nima telovadnic za otroke ali večnamenskih prostorov za razna druženja. Strokovni delavci v 2. starostnem obdobju sicer otroke občasno vodijo v park ali v telovadnice športnih društev.

Nakopičeni otroci pogosto nimajo dovolj prostora za umirjeno igro, zato postanejo vznemirjeni. Posebej je problematičen nivo hrupa v času spontane igre v skupinah, ki štejejo čez 20 otrok. To utruja tako otroke kot vzgojitelje.

4. Komunikacija s starši

Strokovni delavci zaznavajo spremembe v načinu komunikacije s starši. Menijo, da so v povprečju odnosi staršev manj spoštljivi do strokovnih delavcev, redkeje slišijo pohvale in izjave hvaležnosti. Številni starši postavljajo svoje zahteve delavcem in/ali so pretirano zaščitniški do svojih otrok.

V vrtcu se srečujemo tudi s posamičnimi primeri nasilja v družini, zanemarjanja otrok, zlorabe in čustvenega izsiljevanja otrok v primeru ločitev ipd., žal se pojavljajo tudi odvisnosti staršev – od alkohola, drog, iger na srečo, zaslonov itd. Precej staršev (sploh mater) pove, da se zdravijo zaradi depresije, anksioznosti ipd. Prav tako se mnoge družine srečujejo z materialno stisko, s stanovanjskim problemom, z brezposelnostjo. Zlasti pri priseljenih družinah je oče pogosto odsoten daljše časovno obdobje.

Prepričana sem, da vsak starš ravna v skladu s svojimi zmognostmi in da ravna po svojem prepričanju, kaj je najbolje za njegovega otroka. Žal pa se stiske staršev odražajo tudi na njihovih reakcijah in vzgojnih pristopih. Zaposleni v vrtcu se trudimo vzpostaviti sodelovalen in razumevajoč odnos do staršev, saj je vzajemni interes otrokov razvoj in zadovoljstvo. V svetovalni službi po potrebi sodelujemo tudi z drugimi institucijami (CSD, Svetovalni center za otroke in mladostnike, Služba za mladostniško psihiatrijo, policijo ipd.). Kljub vsemu pa so strokovni delavci vsakodnevno v stikih z otroki in starši, zato prihaja do primerov psihičnega nasilja nad njimi (grožnje s tožbami, verbalni napadi, obrekovanja – zlasti po socialnih omrežjih, pritožbe vodstvu vrtca ipd.).

Vsi navedeni vzroki lahko vplivajo na posamezne strokovne delavce, ki so pogosto utrujeni, občutijo nemoč, in povzročajo osebne stiske. Posledično je med strokovnim kadrom vse več zaposlenih, ki se soočajo z izgorelostjo, anksioznostjo, paničnimi napadi, depresijo, z raznimi akutnimi obolenji psihološkega izvora. Kot svetovalna delavka sem se tako odločila, da poleg individualnih obravnav strokovnih delavcev na govorilnih urah uvedem supervizijska srečanja.

Primer supervizijskega srečanja v praksi

Supervizijska srečanja sem izvajala po enotah v dveh skupinah, da so se jih lahko udeležili vsi strokovni delavci. V skupini udeležencev je bilo od 5 do 12 strokovnih delavcev, kar je omogočalo aktivno sodelovanje vseh. Srečanja so trajala od 45 do 60 minut. Tematiko srečanj sem prilagajala aktualnim potrebam in željam udeležencev. V lanskem šolskem letu smo tako izpeljali naslednje teme:

- Pozitivna komunikacija s starši in tehnike komunikacije z zahtevnimi starši;
- Vpliv in regulacija čustev pri vzgojno-izobraževalnem delu (zlasti pri težje vodljivih otrocih);
- Protokoli ravnanja strokovnih delavcev ob zaznamem nasilju in zanemarjanju otrok in seznanitev strokovnih delavcev s pravicami in dolžnostmi staršev, ki so razvezani.

V letošnjem šolskem letu načrtujem izvedbo srečanj na temo:

- Pripovedovanje zgodb (*storytelling*);
- Preprečimo izgorelost;
- Igra z otrokom.

Potek srečanja

V uvodu običajno izvedemo kakšno sprostitveno tehniko. Udeležencem zelo ustrezajo sproščanje z vizualizacijo, vodena meditacija ali zavedanje lastnega telesa z masažo.

V nadaljevanju sledi kratka spoznavna igra. Na prvem srečanju so se npr. razporedili po prostoru glede na kraj bivanja, v kolono glede na mesec rojstva ter v

vrsto glede na prvo črko svojega imena. Takšne igre prinašajo sproščeno vzdušje, smeh, obenem pa morajo strokovni delavci poslušati in razumeti navodila. Sami so praviloma v vlogi voditelja in se včasih ne zavedajo, da so številna navodila za otroke prezahtevna. Tako smo tudi v skupini odraslih običajno morali navodila ponoviti vsaj dvakrat, da so jih vsi usvojili.

V osrednjem delu srečanja običajno naredim krajši teoretični povzetek na obravnavano temo, v nadaljevanju pa odpremo diskusijo. Strokovni delavci se navežejo na svoje praktične izkušnje, skupaj nato iščemo rešitve, ustrezne pristope. Kadar tematika to dopušča, uporabimo igre vlog, saj so strokovni delavci bolj kreativni, sproščeni in ustvarjalni, ko se vživijo v vloge. Po potrebi kot svetovalna delavka pripravim tudi strokovno gradivo s priporočili iz strokovne literature.

Sledi socialna ali miselna igra, ki jo lahko uporabijo tudi pri delu z otroki (zlasti v 2. starostnem obdobju). Kot dober primer navajam naslednjo igro: Udeleženci v NAKLJUČNEM vrstnem redu štejejo, vendar dva ne smeta istočasno povedati istega števila. To zahteva dobro opazovanje ostalih, običajno po nekaj poskusih začnejo vzpostavljati neki vzorec oz. iščejo načine, da z neverbalnimi signali sporočajo drug drugemu. Igro lahko naredimo zahtevnejšo, da štejejo nazaj, da uporabijo le liha ali soda števila ipd. Hkrati pa odrasli zaznavajo podobne občutke kot otroci – če so uspešni, jih preplavijo pozitivna čustva, če jim ne gre, pa negativna. Takšno podoživljanje omogoča vpogled v otroško perspektivo.

V zaključnem delu sledi refleksija srečanja. Udeleženci podajo svoje mnenje in predloge za naprej. Običajno zaključim s kakšno zgodbo z navdihom, pozitivno mislijo oz. afirmacijo ipd. Za prispevek sem izbrala ljudsko japonsko pripoved.

Nekoč je živel mož, ki je klesal skale. Njegovo delo je bilo zelo težavno in trdo je garal, njegov zaslužek pa je bil uboren in mož ni bil zadovoljen.

Zavzdihnil je, ker je moral tako garati ter vzkliknil: »O, če bi bil bogat, bi lahko počival na kavču s svilenim pregrinjalom.« Iz nebes je prišel angel in rekel: »Si, kar si rekel.«

In bil je bogat, počival je na kavču s svilenim pregrinjalom.

Mimo je prišel kralj tiste dežele. Pred njegovo kočijo in za njo so jezdili konjeniki, nad kraljevo glavo pa je bil zlat senčnik. Mož je nezadovoljno zavzdihnil in vzkliknil: »Rad bi bil kralj.« Iz nebes je spet prišel angel in rekel: »Si, kar si rekel.«

In postal je kralj. Pred njegovo kočijo in za njo so jezdili konjeniki, nad njegovo glavo je bil zlat senčnik, sonce pa je s svojimi močnimi žarki

ožgalo travne bilke, da so ovene. Kralj se je pritožil, da ga je sonce opeklo po obrazu. Bil je nezadovoljen, ker je imelo večjo moč od njega. Spet je zavzdihnil in vzkliknil: »Rad bi bil sonce.« Iz nebes je spet prišel angel in rekel: »Si, kar si rekel.« In postal je sonce. Svoje žarke je usmerjal gor in dol, levo in desno, vsepovsod, ožgal je travne bilke na zemlji, pa tudi lica kraljev, ki so bili na Zemlji.

Potem se je med njega in zemljo vrinil oblak, žarki pa so se odbili od njega. Razsrdil se je – kako si je oblak drznil oporekati njegovi moči? Potarnal je, da je oblak močnejši od njega. Spet je bil nezadovoljen. Zaželel si je biti oblak, ki je tako mogočen, in prišel je angel in rekel: »Si, kar si rekel.«

In možakar se je spremenil v oblak, se namestil med sonce in zemljo. Prestregel je žarke, da je trava lahko ozelenela. Iz njega so lile velike kaplje na zemljo. Prestregel je žarke, da je trava lahko ozelenela. Iz njega so lile velike kaplje na zemljo, da so reke narasle, poplave pa so odnesle hiše. S preobilico vode je uničil polja. Padel je na skalo, ki se ni hotela premakniti, poskrbel je za mogočne potoke, skala pa se kar ni vdala. Razsrdil se je, ker se skala ni vdala njegovi moči, spet je bil nezadovoljen.

Vzkliknil je: »Dana mi je bila skala, ki presega mojo moč. Rad bi bil skala.« Prišel je angel in ga spremenil v skalo. Ni se premaknil – ne takrat, ko je pripekalo sonce, niti takrat, ko je deževalo. In potem je prišel človek s krampom, dletom in težkim kladivom. Klesal je skale in skala je rekla: »Kako ima lahko človek moč, ki presega mojo? Iz mene kleše kamne.« Spet ni bil zadovoljen, vzkliknil je: »Šibkejši sem kot on. Rad bi bil tisti človek.« In angel je prišel iz nebes in rekel: »Si, kar si rekel.« Spet je bil kamnosek. In garaško je klesal skale za drobiž – a bil je zadovoljen.

Zgodba ima jasno sporočilo, da bomo zmeraj našli kaj, kar bo uničilo našo srečo, kaj, kar bomo pogršali. Vedno bo nekaj manjkalo – in o tem bomo spet začeli sanjariti. Če bi nam bilo vse na voljo, bi se nenadoma začeli dolgočasiti.

Vsak izbere svojo pot, kljub vsemu pa skupaj ustvarjamo skupno zgodbo. V našem zavodu, Vrtcu Ivana Glinška, nas združuje skupen cilj – delovanje v dobro naših otrok, ki so srce našega zavoda.

Kljub temu da se dnevno soočamo z zahtevnimi situacijami, sem prepričana, da naš vrtec ostaja prostor, namenjen otroški igri, smehu, razigranosti, radovednosti, je prostor prijaznosti, varnosti, ljubezni in srčnosti. Ponosni smo na mlade junake, veselimo se njihovih napredkov in iskric v očeh. Objemi otrok ter besede »Radi vas imamo« nam dajejo moč in pogum ter vero v prihodnje generacije. Če temu dodamo še dobro medsebojno sodelovanje, zaupanje, pomoč in vzajemno delovanje, potem se lažje soočamo z izzivi, ki jih prinaša sodobni mestni vrtec.

Viri in literatura

Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o normativih za opravljanje dejavnosti predšolske vzgoje